

Kennis voor Klimaat

Knowledge for Climate

Nieuwsbrief

Nummer 1, maart 2011

KvK thema 3: Klimaatbestendig maken van het platteland

Het project 'Klimaatbestendig maken van het platteland' (Climate Adaptation for Rural Areas, CARE) is in 2010 van start gegaan. Dit project, waarin zes partners samen het consortium vormen, heeft tot doel de effecten van klimaatverandering en van adaptatiestrategieën op landbouw, natuur en andere grondgebruikfuncties in het landelijk gebied te onderzoeken. Het jaar 2010 is vooral een startjaar geweest, waarin de afwikkeling van formele zaken (afsluiten contracten, werving onderzoekers e.d.) en het zoeken van cofinanciering de boventoon voerden. Inmiddels zijn we met het project vol op stoom en belooft 2011 een jaar te worden waarin de inhoud voorop staat. Met deze en volgende nieuwsbrieven willen we u op de hoogte houden van de ontwikkelingen.

Adri van den Brink, projectleider

Het onderzoek

In dit onderzoek richten we ons op de ontwikkeling van nieuwe kennis voor het opstellen van strategieën voor klimaatadaptatie. Adaptatiestrategieën zijn sets van concrete maatregelen op gebiedsniveau. Er zijn drie werkpakketten:

In werkpakket 1 vindt de coördinatie en integratie van het CARE-project plaats. In de loop van het project hopen we antwoord te krijgen op vragen rond effectieve regionale klimaatadaptatie, zoals:

- Hoe kunnen adaptatiestrategieën van bijvoorbeeld de waterhuishouding, natuur en landbouw worden geïntegreerd in de case study gebieden?
- Wanneer is integratie van adaptatiemaatregelen effectief en wenselijk en wanneer niet?
- Welke adaptatiemaatregelen (of ecosysteemdiensten) hebben beleidsmakers tot hun beschikking om regio's klimaatbestendiger te maken? Door welke partijen kunnen deze diensten worden geleverd en onder welke voorwaarden?
- Hoe kan regionale landschapsplanning het best worden georganiseerd, zodat deze effectief, efficiënt en duurzaam is?

Trekker van dit onderdeel is Claire Vos, ecologisch onderzoeker bij Alterra Wageningen UR (claire.vos@wur.nl).

Werkpakket 2 gaat over de effecten van klimaatverandering op waterhuishouding en natuur. In dit werkpakket onderzoeken we hoe klimaatverandering de waterbalans van zowel landbouw- als natuurgebieden beïnvloedt, en hoe de maatschappij daarop kan inspelen. Droogte en wateroverlast kunnen bijvoorbeeld worden vermeden door in het landschap waterbekkens aan te leggen, of door water ondergronds op te slaan. We onderzoeken wat de gevolgen van veranderingen in het klimaat en de waterbalans zijn voor de overlevingsmogelijkheden van natuurlijke vegetaties. Daartoe bouwen we klimaatrobuuste vegetatiemodellen: modellen die kunnen worden gebruikt voor extrapolaties naar het klimaat

Kennis voor Klimaat

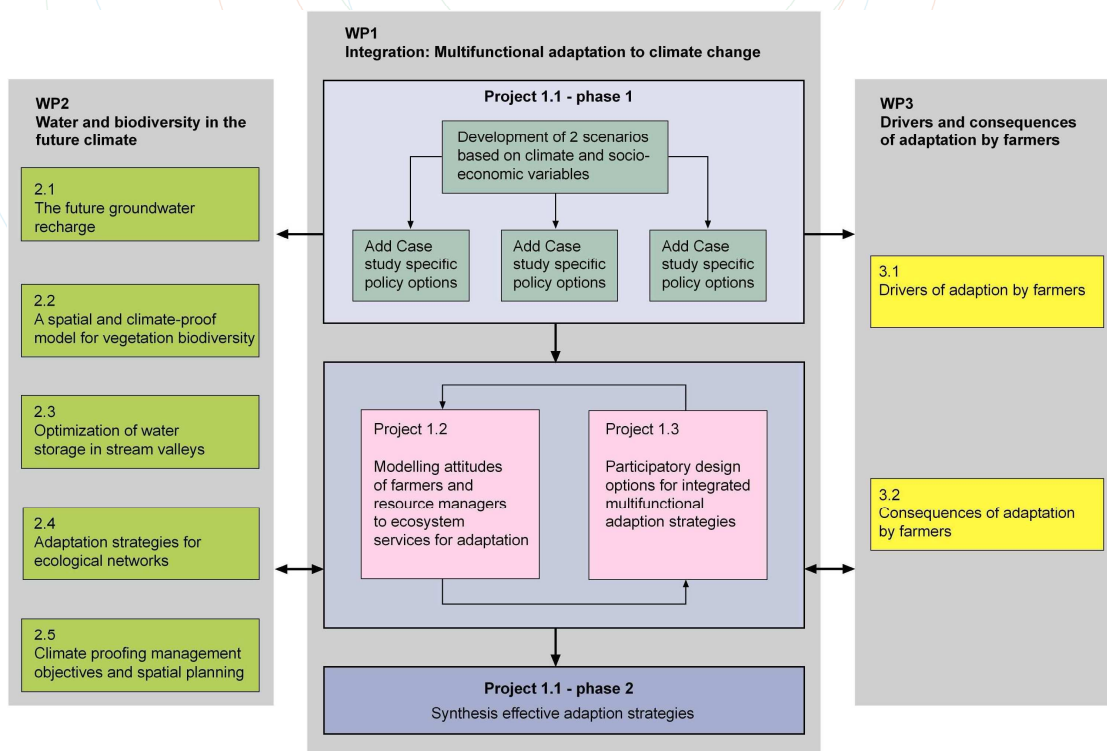
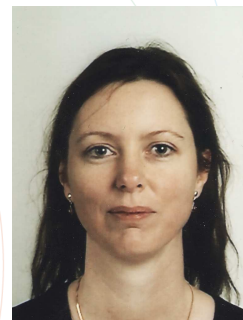
Knowledge for Climate

van de toekomst. Om klimaatverandering te kunnen overleven moeten planten en dieren kunnen migreren door het landschap, op zoek naar geschikte habitats. We berekenen in hoeverre het huidige ecologische netwerk van natuurgebieden daarvoor geschikt is, en of er nog aanpassingen nodig zijn. Tenslotte gaan we na hoe natuurbeheerders anticiperen op klimaatverandering, bijvoorbeeld door andere natuurdoelen te kiezen, door gronden aan te kopen, of door maatregelen in het beheer. Trekker van dit werkpakket is Flip Witte, bij KWR in dienst als hydroloog/ecoloog (flip.witte@kwrwater.nl) en bovendien als bijzonder hoogleraar verbonden aan de Vrije Universiteit.

Het derde werkpakket richt zich op klimaatadaptatie binnen de agrarische sector. Daar waar eerder onderzoek (o.a. binnen Klimaat voor Ruimte) gericht was op het onderzoeken van *mogelijke* adaptatiestrategieën voor boeren, zal dit onderzoek zich vooral richten op de *waarschijnlijke* adaptatiestrategieën door boeren. Door middel van interviews zal inzicht worden verkregen in de motieven achter bepaalde typen bedrijfsvoering (bv. productie-georiënteerd versus dienst-georiënteerd). Deze informatie zal gebruikt worden om toekomstig landgebruik en management te simuleren in werkpakket 1. Vervolgens zal een ander project binnen dit werkpakket de gevolgen van veranderingen in landgebruik en management voorspellen. Op deze manier zal inzicht verkregen worden in welke adaptatiestrategieën goed uitpakken, niet alleen voor de boer maar ook voor zijn of haar directe omgeving, en welke adaptatiestrategieën minder gunstige effecten hebben. Trekker is Martha Bakker, onderzoeker naar drijfveren achter landgebruikveranderingen bij Wageningen Universiteit. (marthabakker@wur.nl).

Kennis voor Klimaat

Knowledge for Climate

De verschillende werkpakketten zijn onderverdeeld in een tiental projecten, waarin twee Aio's en zeven postdocs werkzaam zijn. In volgende edities van deze nieuwsbrief komen zij uiteraard aan bod.

De praktijk is betrokken

Onderzoek staat nooit op zichzelf. Er zal nauw worden samengewerkt met stakeholders in met name de hotspots Droge Zandgebieden en Ondiepe Meren en Veenweidegebieden. Daarnaast zijn er banden met de hotspots Waddenzee en Zuidwestelijke Delta. Ook zullen de volgende case studies worden uitgevoerd:

- Baakse Beek, waarbij het gaat om de effecten van klimaatverandering op waterbeheer, natuur en landbouw en welke mogelijkheden voor adaptatie er zijn.
- Blauwe Bron, waarin de effecten van klimaatverandering op de (grond)waterproblematiek en de verbinding tussen Veluwe en IJsselvallei centraal staan.
- Groene Ruggengraat, waar opties voor het klimaatbestendig maken van de unieke moerasnatuur naast andere opgaven (zoals zoetwater) worden verkend.
- Tungelroyse beek, waar het gaat om het voorkomen en de gevolgen van weersextremen (zoals grote droogte, overstroming) op vegetatie en de mogelijkheden om met verschillende adaptatie strategieën een optimale inrichting voor natuur, landbouw en recreatie te realiseren.
- In de casestudy Texel wordt ook gekeken naar de effecten van klimaatverandering op de waterhuishouding en de daaraan gerelateerde maatregelen voor adaptatie. Doordat Texel geen zoetwatertoevoer heeft via rivieren is de waterkwaliteitsproblematiek eerder aan de orde dan in de rest van Nederland. In het kader van de adaptatieproblematiek mag Texel daarom als laboratorium situatie worden beschouwd.

Startbijeenkomst in Wageningen

De eerste projectbijeenkomst van CARE vond plaats in September 2010 en werd ruim bezocht door alle deelnemers in het programma. Naast presentaties van de afzonderlijke projecten is vooral aandacht besteed aan de onderlinge samenhang tussen de projecten en kennismaking. Verder zijn afspraken gemaakt over het verzamelen van nadere informatie over de case study gebieden en over het opstellen van onderzoeksplannen voor de deelprojecten.

Agent-based model alsnog besproken

Sneeuwoverlast in Edinburgh had als gevolg dat de Schotse collega's in december niet naar Nederland konden komen voor een bijeenkomst over het zogenaamde agent-based model (ABM). Eind januari vond dit overleg alsnog plaats. Tijdens het overleg is de functionaliteit van het ABM verder gedefinieerd. Zo is afgesproken dat het model landgebruik kaarten gaat produceren voor de Baakse Beek, de Tungelroyse Beek, en wellicht ook voor de Groene Ruggengraat. Het landgebruik zal gedefinieerd worden in termen van bodembedekking (grasland, akkerbouw, tuinbouw, bos), maar ook in termen van intensiteit, diersoorten en aantallen, gewastype (high risk - high profit of low risk - low profit) en productie-georiënteerdheid dan wel dienst-georiënteerdheid. Landgebruik zal op perceelsniveau worden weergegeven.

Kennis voor Klimaat

Knowledge for Climate

Cofinanciering nodig

Aan de onderzoekssubsidie van Kennis voor Klimaat is de voorwaarde verbonden dat cofinanciering wordt gezocht en gevonden. We zijn dan ook zeer verheugd te kunnen melden dat inmiddels zeven organisaties hebben toegezegd een financiële bijdrage te leveren aan ons onderzoek. Naast de provincies Noord Brabant, Zuid Holland en Gelderland, hebben de waterschappen Veluwe, Aa en Maas, Rijn en IJssel en het drinkwaterbedrijf Vitens bevestigd dat zij middelen beschikbaar stellen. Het consortium is hen daarvoor zeer erkentelijk en heeft daarmee de financiering van het onderzoek voor een belangrijk deel rond.

Communicatie is essentieel

Wij proberen onze stakeholders en partners zo goed mogelijk op de hoogte te houden van de ontwikkelingen en voortgang van het project. Via deze nieuwsbrief en de informatie op onze internetpagina (www.klimaatonderzoeknederland.nl) kunt u ons volgen. Producten en publicaties worden op deze website geplaatst. Wie iets te melden heeft over dit thema en/of het onderzoek daarover (nieuws, activiteiten, interessante ontwikkelingen e.d.) of iemand op de verzendlijst van deze nieuwsbrief wil zetten, kan contact opnemen met annelies.bruinsma@wur.nl.

Agenda

- 24 maart: stakeholderbijeenkomst Baakse Beek
- 7 april: [projectendag](#) Kennis voor Klimaat
- 16 en 17 juni: interviewers bezoeken ABM-collega's in Edinburgh voor bepalen definitieve survey

Deze nieuwsbrief wordt uitgegeven in het kader van het project Klimaatbestendig maken van het platteland (Climate Adaptation for Rural Areas), een project van het programma Kennis voor Klimaat. Het onderzoekprogramma Kennis voor Klimaat wordt medegefinancierd door het Ministerie van Infrastructuur en Milieu. Suggesties en aanmeldingen voor deze nieuwsbrief kunt u mailen naar annelies.bruinsma@wur.nl.

Contactinformatie

Consortiumleider thema 3

Prof.dr. ir. Adri van den Brink
Wageningen University
Landschapsarchitectuur
Postbus 47
6700 AA Wageningen
T +31 317 482784
E adri.vandenbrink@wur.nl
W www.wageningenuniversity.nl

Communicatie

Annelies Bruinsma
Alterra, Wageningen UR
Centrum Landschap
Postbus 47
6700 AA Wageningen
T +31 317 481576
E annelies.bruinsma@wur.nl
W www.alterra.wur.nl

Kennis voor Klimaat Programmabureau Kvk Secretariaat

Daltonlaan 400
3584 BK Utrecht
T +31 88 335 7881
E office@kennisvoorklimaat.nl
W www.kennisvoorklimaat.nl

THE UNIVERSITY of EDINBURGH

Universiteit Utrecht

